

Udskriftsdato: 19. december 2025

CIR1H nr 10242 af 19/11/2024 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Udeblivelsesdomme

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 10474

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Udeblivelsesdomme

1. Overblik og tjekliste

- Hovedforhandlingen skal som udgangspunkt fremmes til dom, selv om tiltalte ikke er til stede, hvis betingelserne efter retsplejelovens § 855, stk. 3, er opfyldt.
- Hovedforhandlingen skal dog ikke fremmes til dom, hvis tiltaltes tilstedeværelse er nødvendig, se nærmere nedenfor pkt. 3.2.
- Anklagemyndigheden skal ved forberedelse af hovedforhandlingen være opmærksom på, om betingelserne for at fremme sagen er opfyldt, hvis tiltalte ikke møder, for eksempel i sager, hvor der højst er påstand om fængsel i 6 måneder¹ år samt evt. konfiskation, udvisning, frakendelse efter færdselsloven eller lov om sikkerhed til søs og erstatning, eller at en foranstaltning efter straffelovens § 68 skal have sit forblivende med en allerede idømt foranstaltning.

2. *Politiets efterforskning og sagsbehandling*

3. Forberedelse

3.1. Sager, som skal fremmes til dom, uden at tiltalte er til stede (udeblivelsesdomme)

En hovedforhandling skal i visse tilfælde efter retsplejelovens § 855, stk. 3, fremmes til dom, selv om tiltalte ikke er til stede (udeblivelsesdom). Når betingelserne i bestemmelsen i øvrigt er opfyldt, skal retten fremme hovedforhandlingen til dom, hvis anklagemyndigheden fremsætter begæring herom, og retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig.

Anklagemyndigheden skal derfor ved forberedelse af hovedforhandlingen særligt være opmærksom på, om betingelserne for at fremme sagen til dom uden tiltaltes tilstedeværelse er opfyldt, hvis tiltalte ikke møder.

Efter retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 2, kan anklagemyndigheden fremsætte begæring om, at hovedforhandlingen skal fremmes til dom, selvom tiltalte ikke er til stede, hvis tiltalte har forladt retten uden retsformandens tilladelse (litra a) eller er udeblevet senere under hovedforhandlingen (litra b). Bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 661 af 11. juni 2024. Bestemmelsens litra a er en videreførelse af den tidligere bestemmelse i retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 2, mens litra b blev indført ved lovændringen. Retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 2, litra b, indebærer, at hovedforhandlingen vil kunne fremmes til dom i tiltaltes fravær, når en tiltalt, der var mødt ved hovedforhandlingens begyndelse, udebliver på en senere retsdag under hovedforhandlingen. Der gælder ikke nogen begrænsninger i, hvilken sanktion der kan idømmes i tiltaltes fravær i medfør af § 855, stk. 3, nr. 2, litra b.

Efter retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 3, kan anklagemyndigheden fremsætte begæring om, at hovedforhandlingen skal fremmes til dom, selvom tiltalte ikke er til stede, hvis der er påstand om højst 1 års ubetinget fængsel samt evt. konfiskation, udvisning, rettighedsfrakendelse eller erstatning, og tiltalte har givet samtykke til gennemførelse af hovedforhandlingen.

I sager, hvor anklagemyndigheden vil nedlægge påstand om højst 6 måneders¹ års fængsel samt evt. konfiskation, udvisning, frakendelse efter færdselsloven eller lov om sikkerhed til søs, erstatning, eller at en

foranstaltning efter straffelovens § 68 skal have sit forblivende med en allerede idømt foranstaltning, kan anklagemyndigheden efter retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 34, fremsætte begæring om, at sagen fremmes til dom uden tiltaltes tilstedeværelse, hvis tilstedeværelsen ikke findes nødvendig.

Det bemærkes, at grænsen for anklagemyndighedens påstand i sager, der fremmes efter retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 3, blev hævet fra 6 måneders til 1 års fængsel ved lov nr. 661 af 11. juni 2024. Lovændringen trådte i kraft den 15. juni 2024, og denne ændring samt de øvrige ændringer af retsplejelovens § 855 og § 853, jf. pkt. 3.3., kan i princippet anvendes fra ikrafttrædelsestidspunktet.

Det er en forudsætning for at fremme sagen efter § 855, stk. 3, nr. 2, litra b, eller nr. 34, at tiltalte er udeblevet uden dokumenteret lovligt forfald og er har været lovligt indkaldt til retsmødet, og at det fremgår af indkaldelsen, at tiltalte kan blive dømt for de forhold, som tiltalen angår, hvis den pågældende udebliver, jf. § 855, stk. 4.

Det er forudsat i forarbejderne til lov nr. 203 af 28. februar 2017 (lovforslag nr. L 105 om ændring af retsplejeloven, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.), at der skal afsiges udeblivelsesdomme i samtlige sager, hvor reglerne giver mulighed for det. Det betyder, at anklagemyndigheden skal begære sagen fremmet til dom, hvis betingelserne for at afsige udeblivelsesdom er opfyldt, medmindre anklagemyndigheden vurderer, at tiltaltes tilstedeværelse er nødvendig, jf. pkt. 3.2.

Hvis sagen fremmes, uden at tiltalte er til stede, gennemføres hovedforhandlingen med bevisførelse, herunder afhøring af vidner mv. Sagen må derfor som udgangspunkt anses for at være tilstrækkeligt oplyst, idet dette svarer til, at tiltalte var mødt op i retten og havde undladt at afgive forklaring. Tiltaltes tilstedeværelse vil derfor kun undtagelsesvis være nødvendig.

Af forarbejderne til lov nr. 661 af 11. juni 2024, jf. Folketingstidende 2023-24, tillæg A, L115 som fremsat, side 95 f., hvorved § 855, stk. 4, blev ændret, fremgår dog, at idet sagen kun kan fremmes til dom i medfør af § 855, stk. 3, nr. 3, på anklagemyndighedens begæring, vil anklagemyndigheden kunne begære sagen udsat, selv om der ikke ved retsmødets begyndelse foreligger dokumentation for lovligt forfald. Anklagemyndigheden kan herunder eventuelt finde det hensigtsmæssigt med en kortere udsættelse med henblik på at oplyse baggrunden for tiltaltes udeblivelse nærmere, hvis lovligt forfald er sandsynliggjort, men ikke dokumenteret.

Det forudsættes, at retten ikke vil være forpligtet til at gennemføre sagen til dom, hvis der, før sagen optages til dom, fremkommer dokumentation for tiltaltes lovlige forfald. I denne situation vil tiltalte, hvis tiltalte endvidere af tiltalte utilregnelige omstændigheder har været forhindret fra i tide at dokumentere lovligt forfald, have et ubetinget krav på genoptagelse af sagen, jf. retsplejelovens § 987, stk. 3. Retten vil på den baggrund kunne finde det hensigtsmæssigt at udsætte sagen med henblik på, at tiltalte, når denne ikke længere har lovligt forfald, kan møde i retten og afgive forklaring, hvis tiltalte ønsker det, samt få det sidste ord. Tiltalte vil ikke have krav på gentagelse af bevisførelsen, men hvis tiltalte vælger at afgive forklaring, vil det rent praktisk være nødvendigt, at anklagemyndigheden og forsvareren gentager deres afsluttende bemærkninger, selv om disse måtte være afgivet tidligere. Retten vil omvendt også efter en samlet vurdering kunne finde det mere hensigtsmæssigt på anklagemyndighedens begæring at gennemføre sagen til dom, selv om der i mellemtiden er fremkommet dokumentation for tiltaltes lovlige forfald.

Når der er påstand om udvisning

Muligheden for at fremme sagen til dom uden tiltaltes tilstedeværelse i sager med påstand om udvisning, blev indført ved L 485 af 30. april 2019, der trådte i kraft 1. maj 2019.

Det er forudsat i forarbejderne, at muligheden for at gennemføre udeblivelsesdomme med påstand om udvisning ikke finder anvendelse, når der er foretaget forkyndelse af indkaldelsen for tiltalte før 1. maj 2019. Hvis der i en sag foretages flere forkyndelser af indkaldelser for tiltalte, er det tidspunktet for den seneste forkyndelse, der er afgørende for, om muligheden for udeblivelsesdom i sager med påstand om udvisning kan anvendes. Se mere i forarbejderne til lov nr. 485 af 30. april 2019 (lovforslag nr. L 174 om ændring af retsplejeloven, de specielle bemærkninger til § 2).

Sager, hvor anklagemyndigheden nedlægger påstand om advarsel efter udlændingelovens § 24 b, eller hvor retten vurderer, at sagen skal afgøres med en sådan advarsel, kan også afgøres som en udeblivelsesdom efter retsplejelovens § 855. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 485 af 30. april 2019 (lovforslag nr. L 174 om ændring af retsplejeloven, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 3 og 4).

Når der ikke er beskikket en forsvarer i bødesager

Når betingelserne for at fremme en bødesag til dom uden tiltaltes tilstedeværelse er opfyldt, kan dette ske uanset, at der ikke er sket obligatorisk beskikkelse af en forsvarer i medfør af retsplejelovens § 731, stk. 1, litra j, og uanset at der under hovedforhandlingen skal ske vidneførsel.

I en straffesag om spirituskørsel med påstand om bødestraf og betinget førerretsfrakendelse har Højesteret i U 2014.3679 H afsagt kendelse om, at sagen kunne fremmes til dom uden tiltaltes fremmøde og uden obligatorisk beskikkelse af forsvarer. Endvidere har Østre Landsret i en færdselsstraffesag afsagt kendelse om, at sagen kunne fremmes til dom i medfør af retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 4, selvom vidneafhøring var nødvendig og selvom der ikke var beskikket en forsvarer for den udeblevne tiltalte. Kendelsen er gengivet i AM2019. 02.15Ø.]Det følger af retsplejelovens § 686, stk. 2, at domsmænd medvirker i sager, hvor der bliver spørgsmål om fængsel i over 30 dage. I sager, hvor der ikke medvirker domsmænd, er forsvarerbeskikkelse som udgangspunkt ikke obligatorisk. I sager, hvor der bliver spørgsmål om højere straf end bøde, beskikkes forsvarer på begæring, jf. retsplejelovens § 731, stk. 1, litra e, jf. stk. 2.

Forsvarerbeskikkelse er dog obligatorisk i sager, hvor der er spørgsmål om fængselsstraf, når sagen fremmes i medfør af retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 2, litra b, og nr. 3, og det er efter retsplejelovens § 855, stk. 2, et krav for afhøring af vidner og skønsmænd uden tiltaltes tilstedeværelse, at tiltaltes forsvarer er mødt.

3.2. Sager, hvor det er nødvendigt at høre tiltaltes forklaring

Der skal være konkrete grunde i den enkelte sag for, at tiltaltes tilstedeværelse vurderes at være nødvendig. Det forhold, at en forklaring fra tiltalte kan være af betydning ved vurderingen af skyldspørgsmålet og strafudmålingen, kan ikke i sig selv medføre, at sagen udsættes. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 203 af 28. februar 2017 (Lovforslag nr. L 105 om ændring af retsplejeloven, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.)

Hvis anklagemyndigheden undtagelsesvis vurderer, at tiltaltes tilstedeværelse er nødvendig, og at sagen ikke skal fremmes, selv om betingelserne efter § 855, stk. 3, i øvrigt er opfyldt, skal anklageren undlade

at fremsætte begæring om, at sagen fremmes. Det kan efter Rigsadvokatens opfattelse for eksempel være tilfældet i sager, hvor anklagemyndigheden vurderer, at en forklaring fra tiltalte vil have væsentlig betydning for skyldspørgsmålet eller strafudmålingen eller for andre sager.

Når der er påstand om udvisning

Anklagemyndigheden skal være opmærksom på, at sagen er tilstrækkeligt oplyst i forhold til udvisningsspørgsmålet. Det gør sig navnlig gældende i forhold til oplysninger om varigheden af udlændingens lovlige ophold eller andre relevante oplysninger om personlige forhold.

Det forhold, at en udlænding ikke har bidraget med oplysninger om sin tilknytning til Danmark – f.eks. i forbindelse med en § 26-afhøring – vil ikke i sig selv være tilstrækkeligt til, at retten kan undlade at fremme sagen til dom. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 485 af 30. april 2019 (lovforslag nr. L 174 om ændring af retsplejeloven, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.3.2.)

3.3. Sager, hvor retsformanden tillader, at tiltalte ikke er til stede under hovedforhandlingen eller en del af denne

Efter retsplejelovens § 853, 2. pkt., kan retsformanden efter anmodning fra tiltalte tillade, at tiltalte ikke er til stede under hovedforhandlingen eller en del af denne. Bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 661 af 11. juni 2024, hvorved den hidtil gældende samtykkeordning i retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 3, blev ophevet som overflødig ved siden af retsplejelovens § 853, 2. pkt.

Af bemærkningerne til retsplejelovens § 853, 2. pkt., jf. Folketingstidende 2023-24, tillæg A, L115 som fremsat, side 92, fremgår bl.a., at tilladelse til ikke at være til stede under hovedforhandlingen eller en del af denne vil kunne gives både før hovedforhandlingen og under hovedforhandlingen, herunder i tilfælde af tiltaltes ulovlige udeblivelse eller lovlige forfald. Tilladelsen vil kun kunne gives efter anmodning fra tiltalte, men det er ikke et krav, at initiativet kommer fra tiltalte. Der gælder ingen formkrav til tiltaltes anmodning.

Tilladelse vil bl.a. vil kunne gives, hvis tiltalte på grund af psykisk lidelse ikke ønsker at deltage i hovedforhandlingen. Tilladelse vil dog ikke kunne gives, hvis retsformanden finder, at tiltaltes tilstedeværelse er nødvendig af hensyn til sagens behandling.

Det forudsættes i lovbemærkningerne, at tiltalte har haft lejlighed til at drøfte anmodningen og konsekvenserne heraf med forsvareren, og at det dermed også vil være en forudsætning, at tiltalte trods sin eventuelle psykiske lidelse har en rimelig forståelse af, hvad anmodningen indebærer.

Tilladelse vil desuden eksempelvis kunne gives, hvis tiltalte har dokumenteret lovligt forfald, men til trods herfor ønsker hovedforhandlingen gennemført som planlagt, eller hvis tiltalte utilsigtet er udeblevet uden dokumenteret lovligt forfald, og anklagemyndighedens sanktionspåstand ikke giver mulighed for at afgøre sagen ved en udeblivelsesdom.

Endelig fremgår det af lovbemærkningerne, at før retsformanden tager stilling til, om tiltaltes anmodning skal imødekommes, bør anklagemyndigheden have lejlighed til at udtale sig.

Ved siden af reglen i retsplejelovens § 853, 2. pkt., gælder desuden en adgang for retten til under ganske særlige omstændigheder at gennemføre en hovedforhandling uden tiltaltes tilstedeværelse, når tiltalte på grund sin psykiske tilstand er ude af stand til at forstå og følge hovedforhandlingen, jf. herved Højesterets kendelse gengivet i U 2001.611H. Under sådanne ganske særlige omstændigheder er det ikke en betingelse, at tiltalte anmoder om tilladelse til ikke at være til stede.

4. Jura

5. Straf og andre retsfølger

6. Efter dom

7. Love og forarbejder

Retsplejeloven - seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018.

Relevante forarbejder

- Lov nr. 203 af 28. februar 2017 om ændring af retsplejeloven, lov om fuldbyrdelse af straf mv., og lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Udeblivelsesdomme, forkyndelse og anvendelse af digital kommunikation i straffesager m. v.).
 - Lovforslag nr. L 105 af 14. december 2016.
- Lov nr. 485 af 30. april om ændring af retsplejeloven (Udeblivelsesdomme i sager med påstand om udvisning og anvendelse af telekommunikation med billede i retsmøder)
 - Lovforslag nr. L 174 af 27. februar 2019.
- Lov nr. 1169 af 8. juni 2021 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love og om ophævelse af lov om udpantning og om udlæg uden grundlag af dom eller forlig
 - Lovforslag nr. L 212 af 14. april 2021.
- Lov nr. 661 af 11. juni 2024
 - Lovforslag nr. L 115 af 28. februar 2024.

Rigsadvokaten, den 19. november 2024

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten